

25.6.2025

Sosiaali- ja terveysministeriö
Lausuntopalvelu.fi**ASIA Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä sekä luonnoksista erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetuksen ja päivystisasiasetuksen muuttamiseksi VN/30743/20242**

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä, luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (582/2017, erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetus) muuttamisesta sekä luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä annetun valtioneuvoston asetuksen (583/2017, päivystisasiasetus) muuttamisesta.

Ehdotukset liittyvät pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman toimeenpanoon ja voimaan tulleisiin terveydenhuoltolain leikkaustoimintaa, ympärivuorokautista päivystystä ja lasten ja nuorten niin sanottua terapiatakuuta koskeviin muutoksiin.

Luonnoksessa valtioneuvoston asetuksessa eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä ehdotetaan säädettävän edellytyksistä suorittaa päiväkirurgisia ja lyhytjälkihoitoisia leikkauksia, jotka edellyttävät leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa, eräissä sairaaloissa, joissa ei ole monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä. Lisäksi säädettäisiin edellytyksistä suorittaa eräitä anesthesiologista osaamista edellyttäviä toimenpiteitä muissakin sairaaloissa ja toimintayksiköissä. Säännökset koskisivat myös näiden leikkausten ja toimenpiteiden hankintaa. Asetus liittyy terveydenhuoltolakiin säädettyihin muutoksiin koskien leikkaustoimintaa ja ympärivuorokautista päivystystä.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi alkuvuonna 2025 hyvinvointialueilta sekä lääketieteellistä osaamista edustavilta sidosryhmiltä näkemyksiä siitä, miten leikkauksista ja toimenpiteistä tulisi säätää. Saatujen näkökohtien perusteella ehdotetaan, että asetuksessa säädettäisiin yleisistä järjestämisestä ja tuottamisesta, leikkauksiin ja toimenpiteisiin sekä potilaan yksilökohtaiseen arviointiin liittyvistä edellytyksistä yksittäisten leikkausten ja toimenpiteiden listausten sijaan.

Erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetukseen ja päivystisasiasetukseen ehdotetaan tehtäväksi eräitä teknisluonteisia ja lainsäädäntöä selkeyttäviä muutoksia liittyen 1.10.2025 voimaan tuleviin terveydenhuoltolain päivystystä koskevan sääntelyn muutoksiin.

Terveydenhuoltolakiin on hyväksytty muutoksia, jotka liittyvät ympärivuorokautiseen päivystykseen ja leikkaustoimintaan. Osa muutoksista on tullut voimaan 1.1.2025 ja osa tulee voimaan 1.10.2025. Terveydenhuoltolain 45 §:n muutosten myötä osaa leikkaussaliolosuhteita ja

25.6.2025

anestesiaa edellyttävästä päiväkirurgiasta ja lyhytjälkihoitoisesta kirurgiasta saa suorittaa hyvinvointialueiden Kemissä, Oulaisissa, Salossa, Savonlinnassa ja Valkeakoskella sijaitsevista sairaaloissa ja HUS-yhtymän sairaaloissa, vaikka niissä ei ylläpidetä monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä. Lisäksi muissakin toimintayksiköissä saa suorittaa tiettyjä anestesiologista osaamista edellyttäviä toimenpiteitä. Laissa säädetään myös edellytyksistä hankkia tällaisia leikkauksia ja toimenpiteitä yksityiseltä palveluntuottajalta sekä eräistä toimintaan liittyvistä edellytyksistä. Laissa olevan asetuksenantovaltuuden nojalla näistä leikkauksista ja toimenpiteistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä annetun valtioneuvoston asetuksen säännösten tavoitteena on varmistaa potilasturvallisuuden toteutuminen. Tavoitteena on luoda sääntely, joka pysyy ajantasaisena lääketieteen kehityksestä riippumatta.

Lääkäripalveluyritykset ry (LPY) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa. Alla on vastauksemme Lausuntopalvelussa.

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit ehdotetusta leikkauksista ja tiettyjä lääketieteellisiä toimenpiteitä koskeva valtioneuvoston asetuksesta. Onko ehdotettu asetus selkeä ja toimeenpantavissa, ja onko siinä huomioitu oleelliset asiat? Ellei mielestänne ole, miten sitä pitäisi muuttaa?

LPY:n näkemyksen mukaan sekä ehdotus valtioneuvoston asetukseksi että siihen liittyvä asetustuomio ovat selkeitä. Niissä on otettu olennaiset asiat huomioon. Asetus on siten toimeenpantavissa.

Yhdistyksen mielestä on tärkeää, että asetuksella täsmennetään voimassa olevaa terveydenhuoltolakia antamalla tarkempia säännöksiä siitä, missä hyvinvointialueet voivat toteuttaa tai mistä ne voivat hankkia leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa edellyttäviä päiväkirurgisia ja lyhytjälkihoitoisia leikkauksia.

LPY pitää perusteltuna asetuksen linjausta, jonka mukaan siinä ei luetella leikkauksia tai toimenpiteitä, joita hyvinvointialue voi toteuttaa omissa yksiköissään tai hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta terveydenhuoltolain 45 §:n mukaisesti. Sen sijaan asetuksessa säädetään leikkausten ja toimenpiteiden järjestämistä ja tuottamista sekä potilasvalintaa koskevista edellytyksistä. Tämä mahdollistaa sen, että asetus ”kestää paremmin aikaa” eli se ei vanhene nopeasti lääketieteen ja hoitomenetelmien kehittyessä.

Asetuksessa on otettu hyvin huomioon potilaiden terveydentilan ja muiden riskitekijöiden arviointitarve potilasvalinnassa jo lähettämisvaiheessa ja toimenpiteeseen saavuttaessa potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Valintaan vaikuttaa myös potilaan ja mahdollisen saattajan kyky sitoutua leikkaukseen ja toimenpiteeseen valmistautumiseen, kotiutusprosessiin ja jatkohoitoon.

Yhdistys pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että asetus mahdollistaa nukutusta tai puudutusta vaativien kevyiden toimenpiteiden suorittamisen muussakin toimitilassa kuin leikkaussalissa silloin, kun ne edellyttävät vain lyhytaikaista potilaan jälkiseurantaa ja potilasturvallisuus voidaan varmistaa asianmukaisesti.

25.6.2025

LPY:n mielestä asetuksen 3 §:n 2 momentissa esitetty lyhytjälkihoitoisen kirurgian määritelmä on tarpeettoman tiukka. Se käytännössä rajaa suoritettavat leikkaukset sellaisiin, jotka edellyttävät korkeintaan alle vuorokauden kestävää seurantaa (ns. 23 tunnin sääntö). Yhdistys esittää määritelmäksi jo vakiintuneen käytännön mukaisesti seuraavaa: lyhytjälkihoitoisia toimenpiteitä ovat myös ne, joiden seuranta kestää lähtökohtaisesti enintään 1–3 vuorokautta toimenpiteen jälkeen.

Myös heräämöstä kotiin -toiminnan määritelmää voisi muokata. Esitämme, että vaatimus potilaan kotiutumisesta toimenpidettä seuraavana aamuna korvataan määritelmällä, jonka mukaisesti potilaan tulee lähtökohtaisesti kotiutua toimenpidettä seuraavana päivänä.

LPY muistuttaa, että terveydenhuoltolain ja tämän asetuksen mahdollistaessa hyvinvointialueille myös päiväkirurgisten ja lyhytjälkihoitoisten leikkausten hankkimisen entistä laajemmin, luo se edellytykset parantaa potilaiden hoitoon pääsyä. Yhdistys kannustaa hyvinvointialueita hyödyntämään lainsäädännön tarjoamaa mahdollisuutta erikoissairaanhoidon hoitojonojen purkamiseksi.

Kommentit erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetuksen 4 §:n muutosehdotuksesta (psykoterapeuttisiin ja psykososiaalisiin menetelmiin liittyvä työnjako)

LPY kannattaa keskittämisasiasetuksen 4 §:n muuttamista esitetyllä tavalla. Psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien arviointi ja osaamisen ylläpito on tarkoituksenmukaista toteuttaa valtakunnallisessa yhteistyössä. Tämä lisää potilaiden yhdenvertaisuutta sekä luo edellytykset vaikuttavuuden parantamiselle.

LPY esittää, että menetelmien ja osaamisen ylläpidon sekä alueellisen yhteistyön tehtävät koskisivat kaikkiin ikäryhmiin kohdistuvia menetelmiä, ei ainoastaan terapiatatuun piirissä olevia lapsia ja nuoria.

Kommentit muista keskittämisi- ja päivystysasetuksen muutosehdotuksista

LPY:n mielestä eri toimijoiden välistä työnjakoa sekä palveluverkoston suunnittelua ja siihen liittyviä ratkaisuja tehtäessä on otettava huomioon mahdollisuus hyödyntää yksityisiä toimijoita. Tämä on tarpeen erityisesti tilanteissa, joissa julkisen sektorin kapasiteetti on rajallinen tai altis häiriöille. Yksityisen sektorin toimijat voivat siten osaltaan tukea hoidon saatavuutta ja jatkuvuutta.

Yhdistys korostaa, että keskittämistä koskevien päätösten on oltava linjassa substanssilainsäädännön vaatimusten kanssa ja perustuttava kokonaisvaltaiseen arvioon palveluiden saavutettavuudesta. Terveyspalvelut on turvattava myös poikkeusoloissa. Siksi on tärkeää, että palveluiden tuotannossa hyödynnetään käytettävissä olevia resursseja kulloinkin tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja